

Eloge voor eersteklashumor

Dat ik belangstel in dit onderwerp is geen coup de théâtre, want van Jantje huilt, Jantje lacht, past alleen het laatste deel bij mij. Tommy Cooper, John Cleese, Rowan Atkinson, Michael McIntyre, Ricky Gervais, Catherine Tate, et cetera. Hoed u ajb. voor aanmoediging, anders zit ik zo op minimaal twintig briljante Engelse komieken! Dat komt door de hoge kwaliteit van Britse humor, die die van elk ander land, EMU-land of niet, doet verbleken. Dat gold wellicht niet voor 1 BC, maar zeker wél A.D. 2022, u kunt dat navragen bij BuZa.

Om te beginnen zijn er in Groot-Brittannië geen onderwerpen waarover géén grappen gemaakt mogen worden. Kleinbehuisd zijn, de dood, ziekten, het Koninklijk Huis: er zijn nauwelijks grenzen. Britten vinden hun grappen ook zelden te hard, dat heb ik niet alleen van hearsay. Zelfs niet dit aardigheidje van een overleden man: hij regelde lang tevoren dat er na het neerlaten van zijn kist klopgeluiden uit de kuil zouden klinken, en zijn eigen stem die riep: “Nou is het mooi geweest, haal me hieruit! (Dit is écht gebeurd, ik speel geen Abrammetje).

Zo maken Engelsen zelfs hun miserabelste momenten luchtiger. In Nederland ligt dat nochtans moeilijker: ik was zelf bijvoorbeeld nog maar een X-eenheid verwijderd van het organiseren van de begrafenisgrap, maar gek genoeg desapprobeerde mijn vrouw dit, terwijl ze echt geen neezegger is.

Gevoelig liggende grappen zijn ingebakken in de Engelse cultuur. Bijvoorbeeld: een hondsvot van een buschauffeur zegt tegen een lieve moeder met een kindje: “Wat is dát een lelijke baby!” Ze ervaart haar tochtje bepaald niet als een rijjool en gaat woedend achterin zitten. Haar buurman voelt zich meteen nauw betrokken en zegt: “Dat moet je niet pikken, ga wraak nemen! Ik houd je aapje wel even vast”. Het bijzondere is dat Britse humor harder wordt naarmate mensen elkaar beter kennen.

Goede vrienden dienen elkaar dan ook niet te begroeten met een hartelijke opmerking en een lekker penceetje bij een porto flip, maar liever met een grap van minstens acht op de mohsschaal. Anders denken ze dat er iets mis is. Zelfs het opzettelijk serveren van iets dat iemand totaal niet lust, bijvoorbeeld een krioyogerecht als guiambo, wordt gewaardeerd zonder dat de betrokkene, zoals de bekende uitdrukking luidt: ‘lacht als een boer met mal Saint-Main.’

De Britse samenleving is kort gezegd doordeesemd van ironie en sarcasme. De sterke sociale interactie in pubs – met het ophebben van verscheidene gin-fizz en daiquiri’s – heeft daar vast een stimulerende invloed op. Humor ontbreekt daar nooit, en slijpt zichzelf door de continue intussusceptie van osm doorlopend scherper. Bij ironie zeg je zonder dat je ermee omhoogzit het tegenovergestelde van wat je bedoelt, maar op zo’n manier dat het voor de aangesprokenen duidelijk is dat je het niet meent. Als er een

storm woedt, zeggen Britten bijvoorbeeld nooit 'Wat een rotweer', maar altijd iets als 'Lekker weertje vandaag, de pensees bloeien!' Voor Engelsen is ironie a piece of cake, terwijl er in andere landen vaak non-verbale tekenen bij horen dat het een grap betreft. Sommigen roepen voor de zekerheid zelfs 'sliepuit!'

Sarcasme heeft dezelfde kenmerken als ironie, dat kan niet afzijn, maar bij deze subvorm wordt iets of iemand belachelijk gemaakt. Bijvoorbeeld: iemand helpt een man uit een wak te klauteren en vraagt: "Was je aan 't schaatsen?" Waarop de man antwoordt: "Nee, ik was aan 't zwemmen, maar het begon ineens te vriezen". Sarcasme wordt in het Verenigd Koninkrijk vaak zó goed geolied afgeleverd, dat buitenlanders het niet in de gaten hebben. 'With the greatest respect' wordt door Amerikanen bijvoorbeeld begrepen als 'hij respecteert me', terwijl de Brit, met een pinokkioneus op, eerder bedoelt 'je bent een domme wijgoochem. En met 'I'll keep it in mind' bedoelen Britten meestal 'Ik ben het allang weer vergeten, chef lege dozen!' Een bekend Engels inzicht – niet alleen op vanityfairs of in fairy land – luidt dan ook: 'de helft van de Amerikanen weet niet wanneer een Brit ze een idioot noemt'.

Ook droge humor is in Engeland naar luid van zeggen zeer populair. Hierbij wordt iets grappigs gezegd op een normale toon en met een uitgestreken gezicht. Bijvoorbeeld: 'Ik kreeg in mijn PO Box het bericht dat John Philips, die relatietherapeut, gaat scheiden'. Of: 'De brandweerkazerne is afgebrand'.

Gevatte opmerkingen zijn voor Britten het hoogst haalbare humorniveau. 'Witty!' is dan ook de mooiste reactie die je er kunt krijgen. Voor buitenlanders is de kans echter groter dat de Engelsman in kwestie wat rondaldeede en het 'compliment' sarcastisch bedoelde. Een eruit springend voorbeeld van dit soort acuiteit komt van Churchill. Het parlamentslid Lady Aston, bepaald geen dégénéree, legde hem in haar dos-à-dostje eens mot à mot uit: "Als ik je vrouw was, deed ik vergif in je koffie!" Waarop hij sthenisch antwoordde: "Als ik jouw man was, dronk ik het op".

Ook zelfspot is aan de overkant van het Kanaal (niet het verkeerde Kanaal = het kanaal van Bristol, maar meer in het oostzuidoosten) stevig geworteld. Men heeft er een hekel aan degoutante zelfverheerlijking. 'America is great' wordt in de VS gezegd zonder het hoofd te neigen. Engelsen daarentegen, zeggen liever: 'Engeland is geweldig, als je van pokkenweer en matig eten houdt'.

Suggestieve opmerkingen over seks of over andere taboes worden er ook gewaardeerd. Bijvoorbeeld de insinuatie dat iemand succubi tewerkstelt, of aan softporno doet. En, ten slotte, 'pun intended' is niet voor niets in de Grote Van Dale doorgedrongen. Engelsen houden enorm van flauwe woordspelingen, bijvoorbeeld in winkelnamen: Thai-Tanic voor een Thais restaurant, of Frying Nemo voor een goedlopend visrestaurant.

Met het grootste respect en hopende dat u mij niet hardvalt: veel dicteeschrijvers hebben een vrij serieus karakter. Daarom hoop ik dat deze uiteenzetting u sowieso van het belang van – niet alleen Britse – humor heeft overtuigd, zonder dat u me als een soort kiebitzer bent gaan zien ... Humor maakt de wereld draaglijker, dat is makkelijker te begrijpen dan quantenchemie en als u iemand met een grapje tegemoet treedt,

wordt u zelden gevangengezet. Als ook serieuze wereldbewoners, van kunukero's tot types achter bureaux-ministres, hun emoties proberen te relativieren, zouden politieke onderhandelingen en echtelijke twisten veel beter aflopen. Dat gold zelfs al bij de Guelfen. Ook mijn geleerde broer, bepaald geen jabroer of bon vivant, is van mening dat de Engelsen ons daarbij de weg wijzen. Dixi! Over en uit!